

MİLLÎ SARAYLAR DAİRE BAŞKANLIĞI

TARİHÇESİ :

Cumhuriyet'in ilânından 4 ay sonra, 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan 431 sayılı yasa ile halifelik kaldırılmış, padişahın sarayları, köşkleri, kasırları ve her türlü emlakı ile mefruşatı bu yasa ile millete intikal ettirilmiştir.

18 Ocak 1925 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile de Dolmabahçe, Beylerbeyi, Yıldız-Şale, Aynalıkavak, Küçüksu, saray, köşk ve kasırları Millî Saraylar adı altında kurulan Millî Saraylar Müdürlüğü yönetimine bırakılmıştır. Bundan sonra, 1930 yılında Yalova Atatürk Köşkleri, 1966 yılında Ihlamur Kasrı ve nihayet 1981'de de Maslak Kasrı bu Müdürlüğe bağlanmıştır.

Millî Sarayların yönetimi, İstanbul ili Millî Emlak Müdürlüğü emrinde iken 1933 yılında Atatürk'ün emirleri üzerine bütçe kanunu ile Millet Meclisi emrine verilmiştir.

21 Temmuz 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 10. maddesi ile Millî Sarayların yönetim ve denetiminin TBMM Başkanlığı'na yerine getirilmesi hükmüne bağlanmış, 13 Ekim 1983 gün ve 2919 sayılı TBMM Genel Sekreterliği Teşkilat Kanunu ile de Milli Saraylar Daire Başkanlığı statüsü getirilmiştir.

TEŞKİLATI :

Bugün, Milli Saraylar Daire Başkanlığı,

- a) Satınalma Komisyonu Başkanlığı
- b) Teknik Destek Hizmetler Grup Başkanlığı
- c) Saray ve Köşkler Grup Başkanlığı
- d) İdari Şube Müdürlüğü

Adı altında 4 birimden meydana gelmiştir. Bu birimlerde 323 kadro sayısına karşılık 307 personel görev yapmakta, 16 boş kadromuz bulunmaktadır. 657 sayılı Personel Kanunu'na göre sözleşmeli 1 personel, SSK mevzuatına göre sözleşmeli 38 personel olmak üzere toplam 346 personel dairemizde görev yapmaktadır.

Bu personelden;

Daire Başkanlığı'nda Yönetici	9
Saray, Köşk ve Kasır Yöneticisi	9
Uzman - Araştırmacı	4 + 1 = 5
Şef - Memur - Daktilo	31
Doktor	1
Mühendis - Mimar	5
Usta - Teknik Eleman	51
Şoför	14
Hizmetli - Aşçı	17
Bahçıvan	37
Yangın Söndürme Personeli	49 + 20 = 69
Bekçi	80 + 19 = 99
	<hr/>
	307 + 39 = 346

Boş bulunan 16 kadronun ünvanlara göre dağılımı;

İşletme Şube Müdürü	1
Mühendis - Mimar	2
Teknik Eleman - Usta	5
Memur	2
Şoför	1
Bahçıvan	2
Yangın Söndürme Amiri	1
Sivil Savunma Uzmanı	1
Saray Müdürü	1

GÖREVLERİ :

Başkanlığımıza bağlı, 8 saray, köşk ve kasırdan, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Şale, İhlamur Kasrı, Maslak Kasırları, Aynalıkavak Kasrı, Küçüksu Kasrı, Yalova Atatürk Köşkü'nün yönetilmesi ve korunması ile görevli Dairemiz ;

- Turizm ve Kültür
- Güvenlik
- Muhafaza-Envanter
- Bakım, Onarım, Restorasyon hizmetlerini yürütmektedir.

a) Turizm ve Kültür :

Daire Başkanlığımıza bağlı, Dolmabahçe Sarayı, Yıldız Şale, Beylerbeyi Sarayı'nın bir kısmı, diğer kasırların tamamı ziyarete açık bulunmaktadır.

1987 yılında 98.738 öğrenci, 125.380 yerli, 217.358 yabancı ziyaretçi olmak üzere toplam 441.294 ziyaretçi saraylarımızı gezmiş ve 747.578.900.-TL. gelir sağlanmıştır. Ayrıca, kamera, yayın, kafeterya geliri olarak 134.994.814.-TL. tahsil edilmiştir.

1988 yılı Mayıs ayı sonu itibariyle 5 aylık sürede; 57.592 öğrenci, 50.763 yerli, 83.651 yabancı ziyaretçi olmak üzere toplam 192.006 ziyaretçi saraylarımızı gezmiş ve 442.330.795.-TL. gelir sağlanmış; ayrıca, kamera, yayın, kafeterya geliri olarak 54.384.000.-TL. tahsil edilmiştir.

b) Güvenlik :

Milli Saraylarımıza bağlı saray, köşk ve kasırlarımızın güvenliği, Muhafız Birliği Komutanlığı, Emniyet Koruma Şube Müdürlüğü ve Daire Başkanlığı bünyesinde bulunan bekçi kadrolarıyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Ancak, 1976 yılında çıkarılan "Milli Saraylar Müdürlüğü Emniyet ve Muhafaza Yönetmeliği"nden sonra 1984 yılında "TBMM Başkanlığına Genel Kurmay Başkanlığınca Tahsis Edilecek Askeri Birlik Hakkında Yönetmelik" ve "T.B.M.M. ve Milli Saraylar Koruma Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" çıkarılmıştır.

1984 yılında çıkarılan yönetmelikler, 1976 yılında çıkarılan yönetmelik gibi geniş kapsamlı değildir. Uygulamada güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle yeni bir yönetmeliğin hazırlanmasında fayda görülmektedir.

Dolmabahçe Sarayı'nın dış çevresinde 1974 yılında hırsızlık ve sabotaja karşı bir alarm sistemi kurulmuş fakat halen çalışır durumda değildir. Bu sistemin modern bir sistemle yenilenmesinde yarar görülmektedir.

c) Muhafaza - Envanter :

Daire Başkanlığımız yönetiminde bulunan 8 saray, köşk ve kasırda kültürel, tarihi ve sanatsal değeri büyük, tarihi ve demirbaş numaralara kayıtlı 72.147 obje bulunmaktadır.

Bu eşyaların hareketlerinin izlenmesi, mevcut yönetmelik gereğince denetime tâbi tutulması, sayılması, bakım ve onarımlarının yaptırılarak kayıtlara işlenmesi Mal Saymanlığı'nın görevleri içinde en önemli ve ağırlıklı olanıdır.

1924'de günün şartlarına göre düzenlenmiş ve Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin kullanıldığı 36 adet envanter defteri eskimiş durumdadır. Çağdaş müzecilik tekniğine uymayan ve içerdikleri bilgiler açısından yeterli olmayan bu defterler ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte değildir.

Eşyaların hareketlerinin izlendiği repertuvar defterleri sağlıklı bir hale getirilerek, büyük bir kısmı yenilenmiştir.

Saray, köşk ve kasırlardaki eşya sayım ve tesbit çalışmaları 3 kişilik sınırlı bir kadro ile bu repertuvar defterlerine göre yapılmakta ve eşya listeleri düzenlenerek saray ve köşklere ilgili mekânlara konmaktadır. Ancak, mevcut tarihi ve demirbaş eşyanın çokluğu ve sınırlı bir kadro ile bu işlemlerin uzun bir zaman alacağı kaçınılmazdır.

Sanat Tarihçisi uzman kadro tarafından, bu envanter kayıtlarının fotoğraflı olarak yenilenmesi, fişlere geçirilmesi işlemine bir ön çalışma olarak başlanmıştır.

Bugün bu konu, Kültür-Bilim-Tanıtım Merkezi'nde görevli uzman kadro tarafından yeniden ele alınmıştır.

Geniş kapsamlı olarak yürütülen çalışmalar, objenin koruma, bakım ve restorasyonları dahi düşünülerek çağdaş yöntemlere bilimsel araştırmalara göre yapılmaktadır. Veriler bilgisayara geçirilmektedir.

d) Bakım, Onarım, Restorasyon

Daire Başkanlığımız, kendisine bağlı bulunan 8 saray, köşk ve kasrın, bakım, onarım ve restorasyonunu yapmakla görevli bulunmaktadır.

Başkanlığımız, kadrolarında bulunan 51 teknik personel ile iş programında belirtilen işlemleri yerine getiremediğinden, bakım, onarım ve restorasyonları yapmak üzere 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 81inci maddesine göre Emanet usulüyle çalışmalar sürdürülmekte, geçici işçi istihdam edilmektedir. Bu maksatla 1988 yılı için 450 kadro tahsis edilmiş, bu kadrolara karşı 388 eleman temin edilerek mevcut iş alanlarımızda çalışmaya başlamıştır.

Bakım, onarım ve restorasyonlarda halen uygulanan Emanet Usulü, 2886 sayılı Kanun'un 81inci maddesi ve buna ait Yönetmeliğin esaslarına göre uygulandığı söylenemez. Bundan sonra bu gibi işlemler kanun ve yönetmelik hükümlerine göre kurulacak Emanet Komisyonları ile yaptırılacaktır.

BÜTÇE VE HARCAMA

Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın 1988 yılı bütçesi 6.896.000.000.-tl.dir.

Bu miktarın;

- a) 2.633.000.000.-tl. Personel Giderleri, Yolluklar, Hizmet Alımları, Tüketim Malları ve Malzeme Alımları, Demirbaş Alımları, Diğer Ödemeler için ayrılmış, 1988 yılının ilk yarısında bu miktarın 1.090.937.000.-tl. harcanmıştır.
- b) 50.000.000.-tl. Makina Techizat ve Taşıt Alımları için ayrılmış, fakat bugüne kadar bir alım yapılmamıştır.
- c) 4.213.000.000.-tl. Yapı Tesis ve Büyük Onarımlar için ayrılmış, bu miktarın 874.656.485.-tl. harcanmıştır. (Dojman +)

KÜLTÜR-BİLİM-TANITIM MERKEZİ

Daire Başkanlığımız Saray ve Köşkler Grup Başkanlığı'nın çalışmaları çerçevesinde ihtiyaç duyulan Kültür-Bilim-Tanıtım Merkezi, TBMM Başkanlık Divanı'nın 03.MAYIS:1985 tarih ve 55 sayılı kararıyla kurulmuştur.

Bu Merkez'de; kültür kapsamında değerlendirilen, mimari araştırma, eğitim ve basın ilişkileriyle Arşiv, Kütüphane ve Fotoğrafhane çalışmaları sürdürülmekte, üretilen veriler ve bilgilerin bilim ve tanıtım bölümlerine aktarılmasıyla koordineli çalışmaların bir basamağı oluşturulmaktadır.

Bilim bölümü; saray, köşk ve kasırlarımızın tarihî, kültürel ve bilimsel açıdan araştırılması ve değerlendirilmesinin yanısıra; içlerindeki objelerin de bilimsel olarak araştırılması, incelenmesi, korunma ve sergilenmesine yönelik uzmanlık birimlerinin çalışmalarını içermektedir. (SEKSIYONLAR)
Bu bölümde ayrıca, tanıtım bölümünün kullanacağı ürünler oluşturulmaktadır.

Objelere yönelik çalışmaların sonuçları bilgisayara aktarılarak; çağdaş ve hızlı bir bilgi depolama ve değerlendirme ağı örülmektedir.

Tanıtım bölümü; yukarıda kısaca tanımlanan birimlerden gelen değerlendirme ve sonuçlarını, Milli Saraylarımızın tanıtımını içeren yayınları üreten ve yaygınlaştıran bir bölümdür.

Gösterilerin, konserlerin ve bazı sergilerin düzenlenmesi de bu bölümün çalışmaları içindedir.

SEKSIYONLAR VE SORUNLARI

Milli Saraylar Daire Başkanlığına bağlı, saray, köşk ve kasırların çok yakın bir tarihe kadar nasıl kullanılması gerektiği tartışılmıştır. 1984 yılında yapılan sempozyum sonucu, saraylarımızın Müze-Saray şeklinde değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

Müze-Saray değerlendirmesi, saray, köşk ve kasırlarımıza ait binaların ve içlerindeki çok değerli eşyaların korunmasını gündeme getirmiştir.

Bina ve eşyaların korunmasında birinci şart, onlara bilimsel yöntemlerle sahip çıkacak uzman kadronun bulunmasıdır. Bütün seksiyonlar için bu kadro henüz oluşturulamamıştır. En kısa zamanda seksiyonlaşmanın gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Milli Sarayların tümünde 72.147 adet çok değerli tarihi eşya veya tarihi demirbaş eşya bulunmaktadır. Bunlar; yabancı ve yerli ressamın tabloları, avizeler, saatler, porselen eşya, mobilya gibi eşyalardır.

Saraylarımızda bulunan eşyalara göre seksiyonlar şöyle sıralanmaktadır.

- * Saat
- * Ahşap ve Madenî Mobilya
- * Halı - Kilim
- * Tablo
- * Kristal-Porselen Dekoratif Takımlar-Yemek Takımları
- * Değerli Eşya
- * Isıtma
- * Aydınlatma

Bu sekiz adet seksiyonun ancak üçünün sorumlu uzmanı bulunmaktadır. Diğer seksiyonlar için de sorumlu uzmanlar görevlendirilmelidir.

Eşyaların korunması ve güvenliğinin sağlanması seksiyon uzmanlarınca gerçekleştirilmelidir. Her türlü eşyanın değişik yöntemlerle ilaçlanması, nemden, ıstıdan, ışıktan korunmaları özel ihtisas gerektirmektedir. Eşyaların korunması ve güvenliğinin sağlanması uzmanların yönetiminde, Milli Saraylar yönetimince yapılmalıdır.

Geçtiğimiz yıllarda Dolmabahçe Sarayı alt katında bulunan porselen eşyanın kırılması bir noktada, bu alanda uzmanın görevli bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Saray Arşivinde çok değerli belgeler bulunmaktadır. Osmanlı döneminden günümüze ulaşan, ciltleri ve sayfaları, giderek harap olan çok sayıda belgenin, saray içinde kurulacak bir atelyede uzman yönetiminde onarımlarının yapılması kaçınılmazdır.

Milli Saraylar Daire Başkanlığı içinde seksiyonların kurulması, eşya-saray dengesini oluşturacaktır. Önce eşyalara sahip çıkacak uzmanların görevlendirilmesi; arkasından bu eşyaların bilimsel yöntemle envanter kayıtlarına geçirilmesi, sonra da bilgisayara yüklenmesi gerekmektedir.

BIYOLOJİK KORUMA

Yurdumuzda genel müzecilik alanında, ışık, ısı ve nem konusunda müzeci meslektaşlarımız tarafından çalışmalar yapılmaktadır. Ancak, müze eşyaları üzerinde bir çok tahriplere sebep olan ve biyolojik faktörler adı altında topladığımız, böcek, mantar ve tahriplerine karşı 1985 yılına kadar yapılmış ciddi bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Bu faktörler göz önüne alınarak, biyolojik tahriplere karşı 1986 yılında Milli Saraylar Daire Başkanlığı bünyesinde, İstanbul Tarım İl Müdürlüğü fümigasyon (biyolojik koruma) uzmanı başkanlığında bir ekip kurulmuştur. (Bu uzman 3,5 yıldır Daire Başkanlığımız bünyesinde geçici görevle bu hizmeti sürdürmektedir.)

Anılan ekibin çalışmalarıyla Dolmabahçe Sarayı'nın 210 odasının, Aynalıkavak Kasrı'nın, İhlamur Kasrı'nın ve Maslak Kasrı'nın tümünün ahşap kurtlarından arındırılma işlemleri tamamlanmıştır. Aynı zamanda yapılan diğer bir çalışma ile de tekstil eşyaya zarar veren elbise güvesi tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Söz konusu fümigasyon uzmanı, Kültür Bakanlığı Restorasyon ve Konservasyon Merkezi Laboratuvarı ile duyarlı bir bilgi alış-verişi içinde çalışmalarına devam etmektedir.

Halen geçici görevle çalışan fümigasyon uzmanının Dairemize kadrosuyla birlikte atanması eşyalarımızın ve binaların korunmasında önemli bir adım olacaktır.

BİLGİSAYAR ÇALIŞMALARI

Bilgisayar teknolojisinin kullanımı, çağdaş uygulamaların getirdiği bir ihtiyaç olarak 1986 yılı sonlarında Milli Saraylarımızda gündeme gelmiştir. Önce, yaklaşık bir yıl süren sistem analizi çalışmaları yapılmış, bu çalışmalar sırasında saray idarecileri ve bilim çevrelerinin değerli fikirleri dikkate alınmıştır. Çalışmalar daha sonra programlanarak 1988 başında sistem işletimine başlanmıştır. Şu anda başta tablo seksiyonu olmak üzere diğer seksiyonların yüklenmesine devam edilmektedir.

Bilgisayar kullanımı öncelikle Milli Saraylarımızda tarihi mirasımız hakkındaki bilgileri çağdaş tekniklerle depolamak ve obje hakkındaki en ufak bir bilgi kırıntısından veya akılda kalan ipucu mahiyetindeki bir bilgiden bulup getirmeyi amaçlamaktadır. Eski sistemde bir bilginin saptanabilmesi için sadece envanter defterlerinin taranması aylar sürerken, bilgisayarın devreye girmesi süreyi beş dakikaya indirmektedir. Bu şekilde detaya inilerek yapılan bu program aynı zamanda objeleri her an kontrol edebilme olanağı sağlayacağından bilimsel olduğu kadar idari açıdan da büyük önem arz etmektedir.

YANGIN ÖNLEMLERİ

Milli Sarayların yangına karşı önlemleri de tıpkı seksiyonlaşma sonucu gibidir.

1987 yılında İTÜ'den Prof.Şevket SUNAR'a, Milli Sarayların yangından korunması için araştırma yaptırılmıştır. Fakat bu araştırmanın sonucu herhangi bir proje ortaya çıkmamış ve yangını önleyici tedbirler ve yangın söndürme sistemi belirlenmemiştir.

Hazırlanan bu araştırmanın uygulama safhasına süratle geçirilmesi ve bununla ilgili elemanların istihdamında büyük zaruret vardır.

Halen yangın söndürmede görevli 60 itfaiye personeli tüm saray, köşk ve kasırlarımızda görev yapmaktadır. Fakat bu personelin eğitim seviyesi ve sayısı konunun önemi karşısında yetersizdir.

1974 yılında yapılan yangın alarm sistemi yaklaşık 10 yıl süreli çalışmıştır. Ancak ortamın rutubetli ve tozlu olması nedeniyle, dumana karşı duyarlı olan yangın dedektörlerinin zamanla çalışamaz duruma geldiği ve gereksiz olarak yangın ihbarları verdiği sık sık saptanmıştır. Bu nedenle, bu sistem devre dışı bırakılmıştır.

Esas amaç yangının çıkışını önleyici tedbirlerin alınması ve buna ait sistemin kurulmasıdır.

TELSİZ SİSTEMİ

Milli Saraylar Daire Başkanlığı telsiz sistemi 1985-1986 yılında hizmete girmiştir. Çok amaçlı olarak kullanılan telsiz sisteminin güvenlik açısından da faydaları görülmektedir.

Ancak sistemin, trafik yoğunluğunun artması ve bazı kişilerce iyi niyetle kullanılmamasından kaynaklanan aksamalar bulunmaktadır. Bu aksamaların giderilmesi için sisteme bazı ek cihazların konulmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

GENEL HEDEF

TBMM Başkanlık Divanı'nın 3.Mayıs.1985 tarih ve 55 nolu kararında Milli Saraylar için; "Milli Saraylar Daire Başkanlığı bünyesinde bulunan saray, köşk ve kasırların herbiri yapıldıkları ve kullanıldıkları dönemlerin tefrişine uygun olarak döşenmiş bir biçimde bilimsel yöntemlerle korunan bir müzedirler" ana ilkesi kabul edilmiştir.

Bu ana ilkeye bağlı olarak, Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın hedefi, Başkanlığımıza bağlı saray, köşk ve kasırların tarihi bütünlüğüne kavuşturulması, tarihi hüviyetiyle, Saray-Müze görüntüsü içinde kültür hizmeti sunulmasıdır.

Yukarıda belirttiğimiz hedefe ulaşabilmemiz için, saray, köşk ve kasırların tümünün bilimsel verilere dayanan rölövelerinin yapılması gereklidir. Bunun yanında yapılarla bütünlük sağlayan saray eşyalarının korunması ve laboratuvar çalışmalarının yapılması ve en başta da seksiyonların kurulması, tarihi eşyalara sahip çıkılması açısından son derece önemlidir.

Binaların ve eşyaların onarım ve koruma projelerinin geliştirilmesine, restorasyon ilkelerinin belirlenmesine ve restorasyonların bu ilkeler doğrultusunda yapılmasına tarihi sorumluluk yönünden ihtiyaç duyulmaktadır.

BAKIM, ONARIM ve RESTORASYON ÇALIŞMALARI

Saray, Köşk ve Kasırlarımızda halen devam eden bakım, onarım ve restorasyon işleri aşağıda belirtilmiştir:

1- Dolmabahçe Sarayı

a) Velihaht Dairesi dış cephe ve aydınlıkların onarımı

1988 yılına göre keşif bedeli 300.000.000.-Tl.dir. Onarımı devam etmektedir. 1989 yılında da onarım sürdürülecektir.

b) Gedikli Cariyeler Dairesi, cephe restorasyonu, bina içi onarımı ve hamam onarımı

1988 yılına göre keşfi çıkarılmamıştır. Keşfin çıkarılması çalışmalarına başlanmıştır. Hamam bölümü hariç, diğer onarımlar 1988 yılı sonunda tamamlanacaktır.

c) Cariyeler Dairesi, dış cephe ve iç onarımları

Onarım işlemi 1988 yılı sonunda tamamlanacak, fakat kalem işi ve eşya onarımları 1989 yılında da devam edecektir.

Projesi yapılmamış ve 1988 yılına göre keşfi çıkarılmamıştır.

d) Saray Müştemilatı Onarımları (Eski Kalorifer Dairesi, Kuşluk girişi)

1988 yılı sonunda onarımlar tamamlanacaktır.

Projeleri yapılmış, fakat 1988 yılına göre keşfi çıkarılmamıştır.

e) Kuşluk Binası Kalorifer Yapımı

Projesi yapılmış, keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 18.500.000.-Tl.dir. 1988 yılı içinde ihaleye çıkarılacaktır.

f) Kuşluk Galeri ve Saray içi kalorifer tesisatı yapımı

Projesinin yapılması için İstanbul Teknik Üniversitesi'ne başvuruda bulunulmuştur. Proje ve keşfi bu üniversite tarafından çıkarılacaktır.

g) Hazine Kapı Galeri katları kalorifer tesisatı yapımı

Projesi yapılmış, keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 9.500.000.-Tl.dir. 1988 yılında ihaleye çıkarılacaktır.

h) Dolmabahçe Sarayı Bahçesinin periyodik bakım ve onarımı

80.000 m² lik bahçenin periyodik bakım ve onarımı 30 bahçıvan tarafından yapılmaktadır. Projesi bulunmaktadır. 1988 yılı keşif bedeli 122.313.100.-Tl.dir.

i) Dış cephe yüzeysel aydınlatma

Proje ve keşfi çıkarılarak 1988 yılında 39.919.000.-Tl. ile TBMM Vakfı adına ihalesi yapılmıştır. Müteahhit firma bir kısım malzemeleri teslim etmediğinden aydınlatma işlemi tamamlanmamıştır.

2- Beylerbeyi Sarayı

a) Aydınlık ve bacaların onarımı

Projesi ve keşfi çıkarılmamıştır. 32 usta ve 30 işçi ile onarım devam etmektedir. 1988 yılı sonunda onarımlar tamamlanacaktır.

b) Deniz cephesi pencere doğramaları onarımı

Projesi çıkarıldı, keşfi yapılmadı. Merkez atölyelerinde imalatı yapılmaktadır. 1989 yılında da devam edecektir.

c) Beylerbeyi Sarayı elektrik tesisatı

Elektrik Danışmanı Prof. Mustafa BAYRAM nezaretinde, Dairemiz Elektrik Mühendisi tarafından projesi hazırlanmaktadır. 1989 yılında keşfi çıkarılarak onarıma geçilecektir.

d) Sarı Köşk cephe onarımı

Proje ve keşfi çıkarılmamıştır. 15 usta ve düz işçi ile cephe onarımı devam etmektedir. 1988 yılı sonuna kadar onarım tamamlanacaktır.

e) Tünel ve Tünel'in Saray girişi olarak düzenlenmesi ve otopark yapımı

Projesi yapılmış, keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 73.000.000.-'dir. Yapım işlemi devam etmektedir. 1988 yılı sonunda tamamlanacaktır.

f) Set Bahçeleri tuvalet yapımı

Proje ve keşfi çıkarılmıştır. Yer tesbitinde kesin karara varılmadığından işe başlanmamıştır.

3- Yıldız Şale ve İstabl-ı Amire-i Ferhan Binaları Restorasyonu

a) Kanalizasyon güzergah değişikliği

1988 programında olmamasına rağmen, işin önem ve aciliyeti nedeniyle projesi çıkarılmaya başlanmış Başkanlık onayına müteakip onarıma geçilecektir.

b) Ferhan Binaları

Projeleri yapılmış, ancak keşifleri çıkarılmamıştır. Restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Sosyal tesis binası, ağır iş atölyesi binası, çok amaçlı salon ve sergi binasının restorasyonu 1988 yılı sonuna kadar tamamlanacaktır. Diğer iki binanın restorasyonuna 1989 yılında başlanacaktır.

c) Matbaa Binası

Projesi ve keşfi çıkarılmıştır. Fakat matbaa makinalarının Ankara'ya nakledilmesi düşünüldüğünden, inşaat durdurulmuştur. Kullanış amacı sonradan tesbit edilecektir.

d) Dış İlişkiler ve Tanıtım Binası Yapımı

Merkez'ce, 844.023.376.-İl.'dan ihalesi yapılan Dış İlişkiler ve Tanıtım Binası inşaatına başlanmış müteahhit tarafından yapılacak işler 1989 Temmuz ayında bitirilecektir.

2 bodrum, 2 normal kat ve 1 çatı katından meydana gelecek 400 m² lik alana oturan inşaatın, ahşap ve dekorasyon işleri Daire Başkanlığımız atölyelerinde yapılacaktır.

4- Maslak Kasırları

a) Dış bahçe koruma duvarları ve parmaklıklarının yapımı

Projesi yapılmış ve keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 40.000.000.-İl.dir. Yapım işlemi devam etmektedir. 1988 yılı sonunda yapımı tamamlanacaktır.

b) Asker Koğuşu çevre tanzimi

Projesi yapılmış, keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 16.000.000.-İl.dir. Başkanlık onayına sunulacaktır.

c) Otopark yapımı

Projesi yapılmış, fakat keşfi çıkarılmamıştır. Otoparkın bir bölümü tamamlanmıştır. Kullanımı için I.Ordu Komutanlığı ile protokol yapılacaktır.

5- Aynalıkavak Kasrı

a) İhata duvarının onarımı

Projesi ve keşfi yapılmıştır. Keşif bedeli 9.000.000.-İl.dir. Onarıma başlanacaktır.

b) Eski Gümrük Binası'nın Yönetim Binası olarak yapımı

Projesi ve keşfi çıkarılmış, inşaat 1988 Haziran sonunda tamamlanmıştır.

c) Turist tuvaleti yapımı

Projesi ve keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 19.000.000.-İl.dir. İnşaatı devam etmektedir. 1988 yılında tamamlanacaktır.

d) Kasır Zemin Katının düzenlenmesi

Yönetimin yeni binaya taşınması nedeniyle boşalan mekanlar düzenlenerek mevcut sergi alanına dahil edilecektir.

Projesi ve keşfi çıkarılmıştır. Keşif bedeli 4.800.000.-İl.dir. 1988 yılında onarım tamamlanacaktır.

DOLMABAHÇE SARAYI

TARİHÇE

Osmanlı İmparatorluğunun, son dönem yapılarından Dolmabahçe Sarayı devletin yönetildiği, Sultan'ın yaşadığı Beyazıt'taki Eski Saray ve Topkapı Sarayı'ndan sonra İstanbul'daki üçüncü saray'dır. 1843-1856 tarihleri arasında Sultan Abdülmecid tarafından inşa ettirilmiştir.

Yaklaşık 400 yıl öncesine kadar Kaptan Paşaların gemilerini demirledikleri bir koy iken doldurularak zamanla sultanların Hasbahçesine dönüşen, Saray'ın inşa edildiği bu alan 19.yy. ilk yarısına gelinceye kadar çeşitli dönemlerde yapılmış, Köşk ve Kasır'larla hareketlendirilmiştir. Bu yapılar topluluğu zamanla Beşiktaş Sahil Sarayı adını almış, Abdülmecid döneminde de yıktırılarak bugünkü Saray yaptırılmıştır.

Dolmabahçe Sarayı eski geleneklere uygun olarak ve modern bir görüşle kendi kendine yeterli yapılar topluluğu olarak inşa edilmiştir.

Boğaziçi'nin girişinden Kabataş'tan, Beşiktaş'a kadar olan sahil boyunca uzanan Saray, Boğaz'ın bekçisi durumundadır.

Yukarıda genel tanımı yapılan Dolmabahçe Sarayı, plan üzerinde gösterilen alanı kapsayan ve Kabataş yönünde; Hamlahane (Saray Kayıkhanesi), (Saray Tiyatrosu, İstabl-ı Amire (Saray Ahırları, bugünkü Dolmabahçe Stadyumu), ile Serasker Dairesi'nden (Genel Kurmay Başkanlığı Saray İrtibat Bürosu) başlayıp bugün bizim kullanımımızda olmayan Beşiktaş yönündeki Matbahı Amire (Saray Mutfakları, bugün Devlet Malzeme Ofisi), Musahiban (Padişah Danışmanları, Beşiktaş Kaymakamlığı) Dairesi, Baltacılar (Saray yardımcı hizmetleri, bugün MSÜ Devlet Konservatuarı) Dairesi ile, Agavat ve Bendegan

(Ağalar, önemli Saray görevlileri, bugün Deniz Arşivi) Dairelerine kadar uzanan, kara tarafında ise Saray'ın ikmal merkezi ve Bayıldım Bahçesi ile sınırlandırılan alan içerisine yerleştirilmiştir.

Bugün Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın kullanımında bulunan, yapılar ve bahçeler ise Saat Kulesi'nden başlayarak Hazine-i Hassa ve Mefruşat Daireleri (Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yönetim Binaları) Has Bahçe Mabeyn-i Hümayûn, Muayede Salonu, Harem Dairesi, Harem Bahçesi, Veliâht Dairesi ve Bahçesi (Resim Heykel Müzesi olarak MSÜ'ye bağlıdır), Hareket Köşkleri ve Bahçesi, Hereke Dokumahanesi, Kızlarağası Dairesi, Gedikli Cariyeler Dairesi, Mutfaklar (Bugünkü Marangoz Atölyeleri) kapsamaktadır.

Sınırlarımız içerisinde olduğu belirtilen bina ve alanlar, 3 Mart 1924 ve 431 no'lu yasa ile kurulan Milli Saraylar İdaresine verilmiştir. Dolmabahçe Sarayı 1965 yılına kadar kapalı kalmıştır. Bu süre içerisinde devlet yetkililerince zaman zaman kullanılan Dolmabahçe Sarayı 1965-1971 yılları arasında halkın gezisine açılmıştır. 1979-1984 yılları arasında belli aralıklarla bu açılış ve kapanışlar devam etmiştir.

1984 yılında Milli Saraylar Sempozyumu ile Dolmabahçe Sarayı'nın bir kısım bölümü halkın ziyaretine Müze-Saray olarak açılmıştır.

Milli Saraylar Sempozyumunun verileri doğrultusunda, Saat Kulesi ve çevresi (Kafeterya), Hazine ve Mefruşat Dairelerinin bulunduğu kısım Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yönetim Binası olarak düzenlenmiştir. Hasbahçe, Kuşluk Bahçesi, Veliâht Dairesi ön ve arka bahçeleri, Hareket Köşkleri ve bahçeleri yeniden düzenlenerek Kültür Etkinlikleri ve Sosyal Hizmetler amaçlanarak ziyarete açılmıştır.

Dolmabahçe Sarayı'nın bölümleri olan Mabeyn-i Hümayûn, Muayede Salonu ile Harem-i Hümayûn'un büyük bir kısmı zaman zaman onarılmakla birlikte ziyarete açık bulunmaktadır.

Yukarıda Dolmabahçe Sarayı'nın genel olarak tarihçesini ve mevcut durumunu vermeye çalıştık.

Şimdi ise Dolmabahçe Sarayı'nın köşk ve diğer ünitelerinin durumlarını açıklamaya çalışacağım.

SAAT KULESİ VE ÇEVRESİ

Saat Kulesi, Dolmabahçe Sarayı'nın 1856 tarihinde inşa edilmesinden çok sonra Sultan II. Abdülhamid tarafından 1890-1894 tarihlerinde yaptırılmıştır. 1979 yılında tümü restore edilmiş ve bugünkü halini almıştır. Aynı tarihte bahçe düzenlenmesi yapılmıştır. 1986 yılında Saat Kulesi ve çevresindeki bahçeler yeniden düzenlenerek 1987 yılında Kafeterya olarak hizmete sunulmuştur.

Saat Kulesi ve Dolmabahçe Camii arasında kalan meydanın Saray'ın kullanımına içine alınması, Saat Kulesi ve bahçesini çevreleyen tarihi demir parmaklıklı duvarın (projesi yapıldı), Saray'ların acil restorasyonları tamamlandıktan sonra mevcut personel durumuna göre, ileride ele alınması gerekmektedir. Böylece Hazine Kapı ön bahçesini tarihsel bütünlüğüne kavuşturmak bu mekânın güvenliğini sağlamak, şu anda mevcut olmayan ve açılmasında

büyük yarar görülen Otopark, PTT, Banka Şubesinin kurulması, mevcut gişe ve polis noktasının bu meydana kaydırılması uygun olacaktır. Tüm bu düzenlemeleri içeren bir proje hazırlanmış bulunmaktadır. Uygulamaya geçileceğinde keşfi çıkarılacak ve maliyeti belirlenecektir.

HAZİNE KAPI

Hazine Kapısının iki tarafında Hazine-i Hassa ve Mefruşat Daireleri bulunmaktadır. Hazine-i Hassa, batılılaşma ile gelen, padişah-sadrazam dengesinin kurulması sonucunda oluşan bir kurumdur. Yani devlet hazinesi ve padişah hazinesi birbirinden ayrılmıştır. Halen Daire Başkanlığı yönetim binası olarak kullanılan Hazine-i Hassa binası padişahların nakit gelir ve giderlerinin, muhasebelerinin düzenlendiği bir büro niteliğindedir. Mücevherat Hazinesi ise; Saray içi ile Harem Bahçesi'ndedir.

Diğer kanatta yer alan ve tüm sarayların döşenmesini sağlayan Mefruşat Dairesi ise Hazine-i Hassa Dairesine bağlıdır.

Adı geçen yapılar bugün Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yönetim Büroları durumundadır.

Mefruşat Dairesi üst katında bulunan sayısal santral Beylerbeyi Sarayı'na taşınarak, Hazine-i Hassa Dairesi'nde 20x200'lük yeni bir elektronik santral kurulmuştur.

Bu yapının genel onarım ve bakımı yanında, aydınlık bölümünde personel ve ziyaretçiler için modern tuvaletler hizmete sunulmuştur.

Hazine-i Hassa Binasını Hazine Kapı üstünden geçerek Mefruşat Dairesine bağlayan kapalı galeri katlarının kısmi onarımları tamamlanmış ve Saray Arşivi'nin buraya taşınması planlanmıştır.

Aynı zamanda Hazine Kapısının sol kanadının dış cephesi taş işleri restorasyonu 1984-1985'de tamamlanmıştır.

Mefruşat Dairesi'nin zemin katında bulunan mutfak ve işçi yemekhanesi Hasbahçe'deki Bahçevanlar Koğuşu (Eski Faytoncular Koğuşu) nun yerine taşınmıştır.

Bu mekân, siyah-beyaz fotoğraf laboratuvarı olarak değerlendirilmiştir. Zemin katın büyük salonları; sergi salonu olarak hizmete açılmış ve içinde "Dünden Bugüne Osmanlı Sarayları" sergisinde Saray kavramı ile paralel Osmanlı Saray, Köşk ve Kasırların tarihsel süreç içindeki gelişimleri belgesel malzemelerle tanıtılmıştır. Mefruşat Dairesinin iç avlusu ise şu şekilde düzenlenmiştir :

Avlunun Hazine Kapısı yönünde metruk bölüm onarılarak satış ünitesi haline getirilmiş ve burada Milli Saraylarla ilgili tanıtım malzemesi (yayın, hediyelik eşya) satılmaktadır. Satış yerinin hemen altındaki eski demirhane onarılarak gösteri (slayt) ve küçük bir konferans salonuna dönüştürülmüştür. Aynı sırada ise eski kalorifer kazan dairesi, işçi yemekhanesinin arkasındaki bir bölüme nakledilerek burası kışlık kafeterya olarak düzenlenmiştir. Mefruşat Dairesi iç avlusu ise tümüyle yazlık kafeterya olarak hizmet vermektedir.

1987 yılında, belirtilen çalışmalar bittikten sonra;

Hazine-i Hassa ve Mefruşat Dairesi beden ihata duvarlarında restorasyonu tamamlanmıştır. Hazine-i Hassa ve Mefruşat Dairelerinin orta aksından büyük bir kemerle Hasbahçe'ye geçilmektedir. Hasbahçe, 1979'da yeniden düzenlenmiş, büyük havuz çevresindeki gezi yolu ve Mabeyn merdivenleri önündeki bölüm mermerle kaplanmıştır.

MABEYN-İ HÜMAYÖN

Mabeyn-i Hümayûn, Saray'ın 1847'de tamamlanan, padişahın resmi işlerini yürüttüğü ve günlük yaşamını sürdürdüğü Selâmlık'da denen bir bölümdür. Selamlığın giriş kapısı Saltanat Kapısı olarak adlandırılmaktadır. Bu kapının iç sahanlığı ile üst balkonun restorasyonu 1986 ve 1987 yıllarında, ön odaların bir kısmı ise 1987-1988 yıllarında yapılmıştır. Mabeyn'in zemin katı ortalarında eskiden Saray görevlilerince kullanılan (Musahib/Danışman'ların bekleme ve dinlenme ve yatak odası) mekânlar 1985 yılında restore edilerek "I.Değerli Eşyalar Sergi Salonu" olarak geziye açılmıştır.

Değerli eşyaların güvenlikleri açısından alarm sistemi kurulmuştur. Ayrıca kapalı devre televizyon sistemiyle kontrol altında bulundurulmaktadır.

Mabeyn'in 2.katına çıkan Kristal Merdiven üzerindeki cam örtü sisteminin geçmiş yıllardan bu yana çok iyi bir onarım görmediği bilinmektedir. Bu nedenle bu onarımı gerçekleştirmek için proje çalışmasına başlanacaktır.

MUAYEDE SALONU

Saray'ın Mabeyn'inden sonra gelen Muayede (Tören) Salonundaki galeri katının deniz yönündeki tavan onarımı 1979 yılında tamamlanmıştır. 1987 yılında ise Muayede Salonu deniz cephesinde yer alan koridor ve odaların restorasyonuna başlanmış ve halen devam etmektedir. Üst galeri katlarının onarıma ihtiyacı bulunmaktadır.

Muayede Salonunun arka cephesinin restorasyonu 1988 programına alınmıştır. Ağustos ayında çalışmalara başlanacaktır.

HAREM-İ HÜMAYÖN

Muayede Salonunun sağ tarafında, Mabeyn'e simetrik olarak uzanan

Harem-i Hümayûn Bölümü, 1986 yılına dek kapalı kaldığından çok küçük müdahaleler dışında önemli onarım görmemiştir. Bu küçük müdahaleler kapsamında; Harem'in her iki cephesinde mevcut sert ağaç pencere doğramaları yenilenmiştir.

1986 yılında Harem, iç mekânları, gezi güzergâhı yeniden gözden geçirilerek ve "II.Değerli Eşyalar Sergisi" de düzenlenerek geziye açılmıştır. II.Değerli Eşyalar Sergisinin hazırlanması sırasında mevcut zemindeki ahşap konstrüksiyonun harab durumda olması nedeniyle betonarmeye dönüştürülmüştür. Eşyaların güvenliği için alarm sistemi yapılmıştır. Aynı zamanda I.Değerli Eşyalar Sergisinde kullanılan vitrin sistemi burada da uygulanmıştır.

1986 yılında Harem'in en önemli bölümü Mavi salon tavanının bir bölümü onarıma alınmıştır. Tavanı taşıyan ahşap konstrüksiyonun tümüyle çürüdüğü tesbit edilmiştir. Bu ahşap askı elemanlarının yenilenerek onarılması bazı teknik görüş ayrılıklarına neden olmuş ve onarım yarım kalmıştır. Bu onarımın sağlıklı bir çözümle 1989 yılında ele alınması gerekmektedir.

Harem Bölümünün kara yönüne doğru uzantısı olan Cariyeler Dairesi iç ve dış restorasyona alınmıştır. 1989 yılı içinde bu restorasyon çalışmasının bitirilmesi planlanarak, ziyarete açma çalışmaları başlatılacaktır. Böylece Sarayın ana yapı grubunu oluşturan tüm bölümleri ziyarete açılmış olacaktır. Bununla beraber, 1958 yılında onarımı yapılan Dolmabahçe Sarayı kara ve deniz cephesi ile rıhtımının taş işleri restorasyonlarının tümünün ele alınması planlanmaktadır. Ancak bu plânın yürütülebilmesi, taşçı ustası kadrosunun genişletilmesi ve bu ustaların yanında kabiliyetli düz işçilerin verilerek yetiştirilmesiyle mümkün olabilecektir.

KUŞLUK

Dolmabahçe Sarayı Kuşluğu önceleri Bayıldım Bahçesi ile Beşiktaş yönündeki ikmal merkezleri arasında yer alırken Sultan Reşat (1909-1914) döneminde Muayede Salonu arkasında, Camlı Köşk yanında yeniden yapılmıştır. Özgün bir örnek olarak değerlendirilen Kuşluk Bahçesi ve çevresine öncelikle Kuşluk yapılarının restorasyonu ile hareket kazandırılmıştır.

1978-1979 yıllarında Kuşluk Bahçesi ve binalarında kısmi onarımlar ve bahçe düzenlemesi yapılmıştır.

1985 yılında ise Kuşluk Bahçesinde bulunan Kuşluk Binası, kafesleri, Kuşluk Köşkü, Kuş Hastanesi tümüyle yeniden restore edilerek, Kuşluk Binasının iç düzenlemesi yapılmış, (kuşlar için aynı bölümler, ziyaretçiler için tuvalet) aynı zamanda kuşluk bahçesindeki kafeteryasıyla birlikte aynı yılın Temmuz ayı'nda ziyarete açılmıştır.

Mabeyn-i Hümayûn'u Camlı Köşk'e bağlayan koridorun alt katındaki itfaiye koğuşu, Mabeyn bahçesi tarafındaki beden duvarları arasına yeni bir bina yapılarak taşınmıştır. Bu koridor kuş kültürü ile ilgili görsel malzemenin (kuş sergisi) değerlendirilmesi için düzenlenmektedir. Buradan koltuk kapısı ile dışarıya açılan bu bölüm ayrı bir sekسیون olarak ziyaretçilerin hizmetine sunulacaktır.

CAMLI KÖŞK VE UZUN YOL

Kuşluk Bahçesinin köşesinde yer alan Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde İngiliz Mimar Smith tarafından projesi hazırlanan Camlı Köşk geleneksel Türk Saray Mimarisi'nde Alay Köşkü işlevinde kullanılmak üzere yaptırılmıştır. İki katlı ince uzun bir koridorla (uzun yol) Mabeyn-i Hümayûn'a bağlanan bu köşke padişahlar yakın çevreleriyle birlikte gelecek Beşiktaş'ta demirleyen Donanmayı Hümayûn'nun alay gösterilerini

(geçit törenleri) ve sürre alayını seyrederdi.

Camlı Köşk'de 1978-1979 yıllarında cephe onarımı yapılarak, çatı camları yenilenmiştir.

Ancak yapılan restorasyon yeterli olmadığından yeni bir restorasyona ihtiyaç duyulmuş ve 1987 yılı sonunda restorasyona başlanmış ve devam etmektedir. Mabeyn-i Hümayûn'dan Camlı Köşk'e gelen koridorun (uzun yol) tavan onarımları 1978-1979 yıllarında yapılmıştır.

1985 yılında bu koridor yeniden elden geçirilerek sergi mekanı olarak açılmıştır. (Saray'larımızdan Tablolar I., ve Öncü Türk Ressamlarından Bir Kesit, Osmanlı Sarayı'nda Yabancı Ressamlar I. ve II. Sergisi)

HAREM BAHÇESİ

Kuşluk Bahçesinin hemen yanında Harem Bahçesi yer almaktadır. Deniz yönünden Harem-i Hümayûn, Beşiktaş yönünden de Cariyeler Dairesi tarafından çevrelenen bu avlunun cadde tarafındaki çevre duvarı bir hayli yüksektir. Bu duvarın hemen altında ise iki bölümlü İç Hazine binası dikkati çekmektedir. Yapının dışa açılan kapıları çift kanatlı demirden ve kasa kapakları sağlamlığındadır.

Topkapı Sarayı Hazine-i Hümayûn'nundan geçici olarak getirilen çok değerli eşyalar yanında padişahların mücevherlerinin burada korunduğu tartışmasızdır. Ne var ki, saray içindeki taş oda ve gümüş odalarda da bir takım nakit altın ve çok değerli eşyanın korunduğu da bilinmektedir.

Bu Harem Bahçesindeki iç hazinede tören ve düğünlerde mücevherli, kıymetli eşyalar kullanılmak için bekletiliyordu, oysa saray içindeki taş oda ve gümüş odasında ise günlük nitelikte mücevherli sofrta takımları ve benzeri eşyalar kullanılmak için saklanıyordu. Harem Bahçesindeki İç Hazine bugüne kadar hiç bir onarım görmemiştir. Halen malzeme deposu olarak kullanılmaktadır. İlk fırsatta onarıma alınarak, özellikle demir

kapılarının elden geçirilerek, sergi salonu olarak kullanılmasında büyük yarar görülmektedir.

Harem bahçe onarımları 1983 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesince hazırlanan proje uygulanarak yapılmış, fakat İç Hazine ve Fidelik olan kısımlar halen inşaat deposu olarak kullanıldığından, bahçe düzenlenmesi tam olarak gerçekleştirilememiştir.

GEDİKLİ CARIYELER

Yaşlı Cariyelerin ikametına tahsis edilen bir binadır.

Gedikli Cariyeler Dairesi:

- 1.kat (obje) sergi salonu
- 2.kat özgün eşyası sergilenecek
- 3.kat sergi salonu olarak düzenlenecek.

Gedikli Cariyeler Dairesi'nde 1983 yılında Daire Başkanlığı yönetim grubunun buraya taşınması, amaçlanmış ve ahşap konstrüksiyonların tümü betonarmeye dönüştürülmüştür. 1986 yılında ise Yıldız İstabl-ı Amire-i Ferhan Binalarının restorasyonu sonucu Daire Başkanlığının buraya taşınması söz konusu olduğundan Gedikli Cariyeler'deki bu onarım ister istemez yavaşlatılmıştır. Şu anda, iş akışına göre onarım normal seyrine dönüştürülmüştür. Bina içi onarımlarının yaklaşık %80'i tamamlanmış durumdadır.

KIZLARAĞASI DAİRESİ

Gedikli Cariyeler Dairesinin arkasında bulunan Kızlarağası Dairesi, eski kaynaklarda Dar-üs-Saade Ağası da denilen bu makam geleneksel Osmanlı Saray mimarisinde sarayın genel yöneticisi konumundadır. Geç dönem Osmanlı Sarayları'ndan olan Dolmabahçe Sarayı'nda bu makam yardımcı hizmetler sınıfının amiri konumundadır.

Kızlarağası Dairesi, Hareket Köşkleri Hereke Dokumhanesi, yapıları 1978 yılı içinde Milli İstihbarat Teşkilatından oldukça harap durumda devir ve teslim alınmıştır.

Kızlarağası Dairesi'nde aynı yıl içerisinde seri restorasyon yapılarak sarayın diğer bölümlerinde olan hafif iş atölyeleri 1979 yılı içinde buraya taşınmıştır. Mefruşat Dairesi'nde bulunan terzi atölyesi, döşeme atölyesi, sıhhi tesisat atölyesi, boya atölyesi, cila atölyesi ve cam atölyesi, elektrik atölyesi taşınan atölyeler arasındadır.

1978-1979 yılından bugüne kadar hiç bir onarım görmemiştir. Bazı atölyeleri, amaçlandığı gibi önümüzdeki yıllarda Yıldız İstabl-ı Amire-i Ferhan binalarına taşındıktan sonra, özgün atölyeler bu binada yeni bir düzenleme ile çalışmalarını sürdürecektir. Ayrıca üst kat tarihi özelliğiyle döşenecektir.

HAREKET KÖŞKLERİ

Kızlarağası Dairesinin arkasında yan yana iki adet köşk bulunmaktadır. Bu Köşklere Hareket Köşkleri adı verilmiştir.

1894 yılında büyük bir deprem olmuştur. Bu iki köşk de o tarihte yapıldığından bu isimler verilmiştir.

1978 yılında teslim alındıktan sonra 1981 yılında çevre düzenlenmesi, binaların restorasyonu belirli aralıklarla devam edilerek Kasım 1986'da tamamlanmıştır ve aynı yıl içinde Beşiktaş tarafında yer alan I.Hareket Köşkü'nde Resimlerde Saraylar, Köşkler, Kasırlar Sergisi düzenlenmiş, II.Hareket Köşkünde ise Sarayda Isıtma ve aydınlatma konulu daimi Sergisi ile Hareket Köşklere ve Bahçesi ziyarete açılmıştır. I.Hareket Köşkü sanat ve kültür ağırlıklı geçici sergiler için zaman zaman kullanılmaktadır.

HEREKE DOKUMAHANESİ

Kızlarağası Dairesini biraz ilerisinde bulunan Hereke Dokumhanesi Osmanlı Saraylarının, ipekli mefruşat ve halı dokuması için Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde inşa edilmiştir. İzmit Hereke Fabrikasının bu dokumhaneden yola çıkılarak ileri ki tarihlerde yaptırıldığı ve o yere Hereke adının verildiği sanılmaktadır. 1978 yılında Milli İstihbarat Teşkilatından teslim alındıktan sonra Dolmabahçe Sarayı Muhafız Bölüğüne tahsis edilmiş ve onların ihtiyaçları doğrultusunda restorasyon yapılmıştır. Halen aynı amaçla kullanılmaktadır.

Hereke Dokumhanesiyle marangoz ve Kurşunhane olan binanın arasından caddeye açılan kapı 1980 yılında tümüyle restore edilmiştir.

Cariyeler Dairesinin karşısındaki Valide Kapı; 1986 yılında tümüyle restore edilerek, kapının sağ ve soluna iki adet paraçol fener yerleştirilmiştir.

Dolmabahçe Sarayı'nın cadde tarafında bulunan ihata duvarları baştan başa restore edilmiştir. Saltanat Kapısı sağ ve sol tarafında dış bahçeler 1980 yılında düzenlenmiştir. Bu bahçeleri çevreleyen döküm korkuluklar ve bunları birbirine bağlayan babalar suni taşla restore edilmişlerdir.

ELEKTRİK TESİSATI

Dolmabahçe Sarayı ana binasının elektrik tesisatı 1974 yılında bir müteahhit firma tarafından yenilenmiştir.

1986 yılında, görülen lüzum üzerine; İTÜ Elektrik Fakültesi öğretim üye ve uzmanlarından oluşan beş kişilik bir heyet, Saray Ana Binası'nın elektrik tesisatını inceleyerek bir rapor sunmuşlardır. Bu rapor doğrultusunda gerekli önlemler alınarak Sarayın gezi güzergâhı kısmen aydınlatılmıştır. Ancak gezi güzergâhı dışında kalan mekânların ve ileride geziye açılacak mekânların aydınlatılması konusunda bir çalışma yapılmamıştır. 1987 yılında, elektrik kontağından meydana gelebilecek yangınlara karşı koruyucu olan ve Avrupa'dan getirtilen "hata akımı koruma anahtarları" takılarak emniyet sağlanmıştır.

BEYLERBEYİ SARAYI

Bizans döneminde, ortasında büyükçe bir haç bulunmasından dolayı yakın tarihlere kadar kaynaklarda İstavroz Bahçeleri adıyla vurgulanan bu yer, Osmanlı sultanları tarafından uzun yıllar hasbahçe olarak kullanılmıştır. Beylerbeyi Sarayı, Sultan II. Mahmut döneminde yazlık yönetim merkezi görevini sürdüren ve 1829 yılında inşa edilen ahşap sahil sarayının yerinde yükselir.

Bugünkü kâgir yapı, Sultan Abdülaziz döneminde, 1861-1865 yılları arasında yazlık bir saray olarak yaptırılmıştır.

Setli Bahçeleriyle de ün kazanmış olun bu Saray, Boğaziçi'nin Anadolu Sahilindeki önemli bir noktasında yer almaktadır.

Bugünkü orijinal sınırlarını Boğaz Köprüsü'nün yapımıyla kaybeden ve Paşalar, Muzika ve Agavat (Saray Ağaları, Kızlarağası, Silâhdarağalığı gibi ağalık makamları) Daireleri, Aslanhanesi, Geyikliği yok olan bu Saray'dan günümüze ulaşan bölümler; Ana Saray Yapısı ile Deniz Köşkleri, Sarı Köşk, Mermer Köşk ve Ahır Köşkü'dür.

1983 yılında ziyarete açılmış olan Saray'ın Ana Yapısı, 1985'de Set Bahçeleri, Mermer ve Ahır Köşk'lerinin düzenlenmesiyle birlikte yeni bir program çerçevesinde kültür hizmetine girmişlerdir.

Sarı Köşk ise 1986 yılında restorasyon ve tefrişi yapılarak gezi programına katılmıştır.

Bugün Harem Bahçesi'nden girilen saray bahçesine girişin doğru yönde yapılabilmesi için (Mabeyn Bahçesine) metruk bir durumdaki Saray Tüneli'nin kullanılmasına karar verilmiştir. Bu mekânda onarım çalışmalarına başlanmıştır. Sarayın çevre düzenlemesine de gidilmiş, bu amaçla Ziyaretçi Otopark Projesi yapılmıştır.

Beylerbeyi Sarayı'nı oluşturan yapıların tarihsel kimliklerinin kesinliğe kavuşturulması, araştırmalar doğrultusunda sarayın özgün sınırlarının ve bu sınırlar içinde kalan diğer yapıların belirlenmesi, başka kuruluşların elinde olan saray yapılarının kimliklerine uygun kullanımlarının sağlanması önemli hedeflerimizdendir.

Saray'ın yeni girişinin en kısa zamanda tamamlanması, böylece doğru bir gezi yolunun uygulamaya girmesi, Boğaziçi'nin Anadolu sahilindeki bu kültür merkezinde kültür-sanat etkinliklerinin geliştirilmesi amaçlanan program içindedir.

BEYLERBEYİ SARAYI ELEKTRİK DURUMU

Bu konudaki çalışmalar, Danışman Prof.Dr.Mustafa BAYRAM nezaretinde Milli Saraylar Elektrik bölümünün teknik elemanları tarafından sürdürülmektedir. Saray içine halen elektrik verilememektedir. Konuya ilişkin bir ön rapor hazırlanmakta olup, detaylı rapor bilahare verilecektir.

Saray'ın yüzeysel dış aydınlatması ilk defa 1974 yılında kısmî olarak başlatılmış, 1987 yılında tamamı aydınlatılmıştır.

ANA SARAY YAPISI

Denize paralel olarak uzanan ve Mabeyn-i Hümayun (Selâmlık) ile Harem-i Hümayûn' (Saray kadınlarına ait bölüm) dan oluşan Ana Saray Yapısı'nda 1978-1979'da sıva, kalemkârlık, konstrüksiyon ve boya işleri, mobilya vb. onarımları yapılarak, 1983'de de deniz cephesindeki ahşap doğramalarının kısmî onarımından sonra Saray 1983'de ziyarete açılmış ve müze işlevi kazanmıştır.

1978-1979'da konstrüksiyon onarımı ile 1983 yılında kalemişi restorasyonları yapılan Harem ve Selâmlık Yalı Köşkleri ise ziyarete kapalı tutulmaktadır.

Beylerbeyi Sarayı'nın cephelerindeki taş işlerinin restorasyonuna başlanması gerekmektedir. Buna ait röleve ve keşif çıkarılarak onarıma başlanacaktır.

Ana Saray binasının, aydınlık ve baca onarımlarına başlanmış olup restorasyonu devam etmektedir.

BAHÇELER

1978-1979 yılları arasında molozların temizlenmesiyle başlayan bahçe çalışmalarında öncelikle Harem ve Mabeyn Bahçesi restorasyonları yapılmış, havuzların restorasyonunun yanısıra bahçe duvarının onarımı tamamlanarak saray yapısının hemen ardında, kuzeydoğuda üç katlı teraslar halinde uzanan Set Bahçeleri projelendirilerek düzenlemesi yapılmıştır.

1985 yılında Mabeyn Bahçesini üst set bahçesine bağlayan rampa zemini mozaik parke döşenmiş ve setler arası kolay bağlantı elde edilmiştir. Ahır Köşkü, Mermer Köşk ve Sarı Köşk ile büyük havuzun bulunduğu "Üst Set Bahçesi" 1985'de ziyarete açılmış, saraya ikinci giriş bu bahçeden sağlanmıştır.

Bahçenin Sarı Köşk önünde kalan bölümü açık kafeterya olarak değerlendirilmiştir.

Saray bahçelerinde bulunan havuzların bakımlı olabilmesi için filtrasyon projelerinin piyasada yapılması çalışmalarına başlanacaktır.

MERMER KÖŞK

Üst Set Bahçesinde ve Büyük Havuz'un doğusunda bulunan Mermer Köşk'ün II.Mahmut dönemi sarayından kaldığı düşünülmektedir.

Bu yapı, iç sıva onarımı ve turistik WC gibi küçük onarımlardan sonra, mekân düzenlenmesi yapılarak 1985'de ziyarete açılmıştır.

Köşk'ün arkasındaki avlunun çatısının kapatılarak Kış Bahçesi halinde değerlendirilmesi için projesi hazırlanmış olup, keşfi çıkarıldıktan sonra Başkanlık Divanı'na sunulacaktır.

AHIR KÖŞK

Aynı set bahçesinde büyük havuzun güneyinde yer alan Ahır Köşk Asıl Saray yapısı ile birlikte inşa edilmiştir.

Yapı, küçük onarımlardan sonra 1985'de ziyarete açılmıştır.

Türklerin at kültürüne verdiği önemi bir saray kompleksinde ömeklendiren Ahır Köşk'ün orta bölümü geçici sergiler için sergi mekânı olarak kullanılmakta, ayrıca özellikli yemek ve resepsiyonlara tahsis edilmektedir.

Köşk'ün köprü üzerinden sıçrayan taşlar nedeniyle yara almaması için çatı sisteminde ne gibi değişiklikler yapılabileceği henüz araştırma safhasındadır. Ayrıca Boğaz Köprüsü'nün meydana getirdiği vibrasyon etkisi ile binada çatlamlar meydana gelmektedir. Bunu önleyici proje çalışmasına başlanması gerekmektedir.

Ahır Köşk ile Deniz Ast.Sb. Okulu arasındaki istinat duvarında meydana gelen çatlaklıkların onarılması için çalışmalar sürdürülmektedir. Durum, en kısa sürede çözümlenmelidir.

SARI KÖŞK

Üst Set Bahçesindeki 3. yapı Sarı Köşk'tür. II.Mahmut döneminde inşa edilen Saray'dan kalan bir yapı olduğu düşünülmektedir.

Yapının dış cephesinde kullanılan renk nedeniyle "Sarı Köşk" adını aldığı bilinmektedir. Köşk; önemli ölçüde restore edilmiş, 1986'da iç restorasyonu yapılmış, 1987'de ise cephe taş işi restorasyonuna başlanmıştır. Halen bu çalışma devam etmektedir.

1989 yılı içinde tamamlanması plânlanmaktadır.

İç onarımdan sonra Köşk'ün tefrişi tamamlanmış, zemin kat Kültür Merkezi işlevi kazanmış, bu nedenle; Toplantı Salonu, Gösteri Salonu, Satış Bölümü (yayın, hediyelik eşya) ve bahçedeki açık hava kafeteryasına hizmet verecek bir mutfak oluşturulmuştur. I. kat'da özgün haline göre düzenlenerek müze olarak 1986'da ziyarete açılmıştır.

Amaç, bu mekândaki kültür ve sanat etkinliklerini yoğunlaştırmaktır.

SARAY TÜNELİ

II.Mahmut döneminde inşa edilmiş bir çeşmenin de bulunduğu Saray Tüneli, I.Set Bahçesinin altından rıhtıma paralel olarak uzanır. Bu tünel eski Beylerbeyi-Kuzguncuk karayolu üzerinde kaldığından bir dönem otoyol olarak kullanılmıştır.

Bugün saray bahçesi girişi olarak değerlendirilmek üzere projelendirilmiştir.

Bu mekânda, 1987'de İSKİ, TEK ve PTT'nin koordineli çalışması ile alt yapı tesislerinin yapımına başlanmıştır.

1988 yılı içinde adıgeçen kuruluşlar çalışmalarını tamamlayacak ve mekânın restorasyon ve düzenlenmesine başlanacaktır.

Tünel; gişe, emanet, sergi mekânı ve satış bölümünün (yayın ve hediyelik eşya) kurulması ile yeniden yaşama geçirilecektir.

YILDIZ-ŞALE (Genel)

İlk kez Sultan III.Selim'in (1789-1807) annesi Mihrişah Sultan için yaptırdığı köşkle yapılaşmaya açılan ve adını, Sultan II.Mahmut'un (1808-1839) yaptırdığı Yıldız Köşkü'nden alan Yıldız çevresi, Eski Saray (Beyazıt'ta bulunan), Topkapı ve Dolmabahçe Sarayı'ndan sonra yönetim merkezi olarak önem kazanan "YILDIZ SARAYI" yapılar grubunun bulunduğu bir bölge haline gelmiştir.

Sultan II.Abdülhamit'in (1876-1909) tahta çıkması ve kısa bir süre Yıldız Sarayı'na yerleşmesiyle birlikte, Abdülmecid ve Abdülaziz dönemindeki yapılara yenileri eklenmiş, havuz, sera ve bahçe düzenlemeleriyle saray en gelişmiş halini almıştır.

Bu yapılar içinde Yıldız-Şale özel bir yer almaktadır.

Farklı tarihlerde inşa edilen, bitişik iki yapıdan oluşan Şale'nin yapılış nedeni, Alman İmparatoru Wilhelm'in iki kez İstanbul'a gelişidir. Yapı, bu nedenle bir konukevi olarak kullanılmıştır.

Şale'nin Merasim Köşkü adı ile de bilinen 1.Bölüm 1889, 2.Bölümü ise 1898 yıllarında tamamlanmıştır.

Şale'de yapılan restorasyon çalışmaları: 1978'de tüm çatısı onarılmış, aynı yıl cephelerdeki ahşap oymaların ve kaplamaların bir kısmı yenilenmiştir. Kuşluk Köşkü tümüyle restore edilerek, Bahçe ihata duvarlarının kısmi onarımları yapılmıştır.

1986-1987 yıllarında Şale'nin iç mekânlarında gezi güzergahı ve teknik önceliklere göre boya-badana ve kalem işlerinin büyük bir bölümü yapılmış olup, diğer kısımlarında da bu çalışmaların

sürdürülmesi ve restorasyon programına alınması gerekmektedir.

Yine aynı yıllarda cephe ahşap doğramalar yenilenmiş ve 1984 yılında boyanmıştır.

1984 yılında ziyarete açılmadan önce Büyük Salon Milli Saraylar Sempozyumunun yapıldığı mekân, zemin kat ise sempozyum geçici büroları ile koridorun "Ulusal Çocuk Sergisine Doğru" adlı sergi mekânı olarak kullanılmıştır.

YILDIZ SARAYI ŞALE SERALARI

Projeleri tamamlanmıştır. Yıldız Sarayı bahçeleri, II.Abdülhamid döneminde, kaskat havuz ve seralarla hareketlendirilmiştir. Ancak bugün bu bahçe elemanları özgün durumlarını yitirmiş durumdadır.

Şale'nin ön ve arka bahçelerinde görkemli seraların bulunduğu tarihi kaynaklardan tespit edilmektedir.

Bugünkü durumda arka bahçedeki seralar, sarayın bahçe duvarlarına bitişik olarak temel kalıntılarıyla tesbit edilmiştir.

Şale'nin ön bahçesinde birbiriyle bağlantılı üç adet sera, temelleriyle saptanmıştır. Daha sonra bu seralarla ilgili ön araştırmalar yapılmış, tarih fotoğrafları tesbit edilmiş ve ön bahçedeki seraların lokal sondajlarına başlanmıştır. Yüzey toprağı temizlenerek seraların alt yapıları, temelleri, ısıtma kanalları, külhanları, sera havuzları ortaya çıkarılmıştır.

Seraların tarihi fotoğraflarından yararlanarak ve sondaj sonrası çıkartılan bulgularla birlikte, rölöve + restütisyon projeleri çizilmiştir.

Bu seraların Türk Kültür tarihimizdeki önemi nedeniyle 19. ve 20.yüzyıl sera kültürünü yaşatmak gerekmektedir. Bu nedenle; bu seraların ihya edilip, kafeterya + sera işlevi verilerek yaşatılması ve Türk Kültür tarihine kazandırılması planlanmıştır.

Bu nedenle Şale'nin bahçe giriş kapısını yeniden düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Bugünkü giriş kapısı yerine girişin, Malta Köşkü (Yıldız Parkı) karşısındaki kapıdan sağlanması amaçlanmaktadır.

Bugün kapı restore edilmekte ve çevresinde kontrol, gişe kulubelerinin oluşturulması çalışmaları yapılmaktadır.

Şale'de elektrik tesisatı ise 1960 yılında yapılmıştır. İç aydınlatma sistemi muntazam olarak çalışmaktadır. Elektrik açısından koruyucu bir sistem yoktur. Her türlü yangın alarm, koruma alarm sistemleri bulunmamaktadır.

Yıldız Saray kompleksinin bir parçası durumunda olan, Şale'nin hemen yanında İstabl-ı Amire-i Ferhan binaları büyük bir alana yayılmıştır.

İSTABL-1 AMİRE-İ FERHAN BİNALARI

İstanbul'daki Osmanlı Sarayları'nda Has Ahırlar saray örgütlerinin ana birimlerindedir. Topkapı Sarayı'nda Has Ahır, Dolmabahçe Sarayı'nda İstabl-1 Amire, Yıldız Sarayı'nda ise İstabl-1 Amire-i Ferhan adıyla Has Ahırlar bulunmaktadır.

Sultan II.Abdülhamit Yıldız Sarayını yönetim merkezi olarak kullanmaya başladığında, Yıldız Sarayı'nda da bir Has Ahır yaptırılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle yaptırılan Has Ahıra İstabl-1 Amire-i Ferhan adı verilmiştir. Ferhan, sevinçli, neşeli anlamına gelen, tıpkı Hümayûn ve Amire de olduğu gibi Padişahı simgeleyen bir tanımdır.

İstabl-1 Amire-i Ferhan Binaları, Şale'nin sağ tarafındaki geniş alan içindedir. Bu binalar 1986 yılında I.Ordu Komutanlığından devir ve teslim alınmıştır. Restorasyon çalışmalarına ise 5 Ocak 1987 yılında başlanmış olup, restorasyonların bitiminde Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan Milli Saraylar Daire Başkanlığı'nın yönetim ünitelerinin bu mekanlara taşınması plânlanmıştır. Binaların rölöve + Restorasyon ve restütisyon projeleri, restorasyon öncesi yapılan araştırmalar sonucuna elde edilen tarihi fotoğraflara, özgün belgelere ve çıkan bulgulara dayanılarak kısmen yapılmıştır.

İstabl-1 Amire-i Ferhan yapıları yedi bağımsız bina durumundadır. Bu binaların restorasyon çalışmalarının sonuçlanmasından sonra binalara verilecek işlevler şöyle sıralanmaktadır.

A Binası : Sosyal Hizmetler

B Binası : Ağır İş Atölyeleri

C Binası : Çok amaçlı konferans salonu ve sergi salonları

D Binası : Daire Başkanlığı Emniyet Büroları

E Binası : Hafif iş atölyeleri

F Binası : Daire Başkanlığı yönetim büroları

G Binası : (Yeni Bina) Daire Başkanlığı Yönetim Büroları (Teknik Hizmetler)

(Kazandırılacak bu işlevlerin bazılarında da daha sonra, ihtiyaç durumuna göre ufak değişiklikler ve yeni düzenlemeler yapılabilir)

Bu binaların restorasyon çalışmalarına devam edilmektedir. Sosyal

Tesisler Binası, Ağır İş Atölyeleri Binası, çok amaçlı binanın çalışmaları 1988 yılı sonunda tamamlanması plânlanmıştır.

IHLAMUR KASRI

Beşiktaş Sementi'nin Fulya deresi yakınında bulunan Ihlamur Kasrı, çağlarboyunca "Ihlamur Mesiresi" adı ile anılan bir dinlenme alanı içinde yer almış ve iki yapıdan oluşmuştur.

Adı geçen mesire yeri Sultan III.Ahmet döneminde (1703-1730) hasbahçeye dönüşmüş, I.Abdülhamit (1774-1789) ve III.Selim (1789-1807) dönemlerindeki düzenlemelerden sonra Sultan Abdülmecit'in de ilgisini çekmiştir.

Başlangıçta burada bulunan küçük bağ evinin yerine (1849-1855) yılları arasında Merasim Köşkü ve Maiyet Köşkü (Sultanın Maiyeti Paşalar, Ağalar vb) inşa edilmiş, her iki yapı Ihlamur Kasrı ya da Ihlamur Kasırları olarak tanımlanmışlardır.

Yapılar; Sultanın dinlendiği ve avlandığı yerler niteliğini taşımaktadır.

Ihlamur Kasrı yapıları, 1979'dan itibaren restorasyon programına alınmış, önemli ölçüde dış ve iç restorasyondan geçmişlerdir. 1984 yılında tamamlanan restorasyondan sonra, köşklerin tefriş ve iç düzenlemeleri yapılmıştır.

Bahçeler projelendirilip, uygulamaya geçilmiş, 1985'de yapılar ve bahçe ziyarete açılmıştır.

Bahçe sınırları içinde bulunan ve bugün personel lojmanı olarak kullanılan yapı yönetim binası ve çocukların güzel sanat becerilerini geliştirerek atölye ve sergi salonu olarak plânlanmıştır.

Yapıların tarihi ve kültürel çevre içinde değerlendirilebilmeleri için Belediye ile koordineli bir çalışmaya girilmiştir.

MERASİM KÖŞKÜ (Yukarı Köşk)

Bahçe sınırları içinde, kuzeydoğuda yer alan Merasim Köşkü, sultanların zaman zaman küçük törenleri de düzenlediği bir yapıdır (Sultan Reşat döneminde Alaylara Sancak verilmesi töreni gibi):

1979-1984 yılında önemli bir restorasyon geçirmiştir.

1985'de yapıya müze işlevi kazandırılmış, alt bahçe düzenlemesi ile birlikte değerlendirilerek ziyaret açılmıştır.

Bodrum ise; küçük bir sergi alanı ile yönetici, koruma birimlerinin kullanımına verilmiştir.

MAİYET KÖŞKÜ (Aşağı Köşk)

Merasim Köşkü'ne göre kuzeydoğuda yer alır. Merasim Köşkü'ne göre daha küçük boyutta olan yapının Sultanların maiyetleri için kullandığı bilinmektedir.

1979'da başlatılıp, 1984'e kadar süren restorasyon programına göre yapıda büyük ölçüde yenileme yapılmıştır.

Restorasyon sonrasında yapıya yeni bir işlev kazandırılmıştır. Oturma, dinlenme ve seyir yeri olarak düzenlenen Köşk, 1985 yılında kafeterya hizmetleri verecek şekilde kitle turizmine açılmıştır.

BAHÇE

Ihlamur Kasrı Bahçesinin düzenleme işlemine 1985 yılında başlanarak tamamlanmış ve bahçe içerisinde kafeterya hizmeti verilmeye başlanmıştır. Çevre sakinleri tarafından dinlenme amacıyla kullanılmaktadır.

AYNALIKAVAK KASRI

Aynalıkavak Kasrı, Osmanlı İmparatorluk Tersanesinin Kasımpaşa'da kurulup gelişmesiyle birlikte önem kazanan Tersane Hasbahçesi'nde inşa edilmiştir.

Kasır, bu Hasbahçe'de kurulan Tersane Sarayı'ndan günümüze gelebilen tek örnektir. Bugün de Taşkızak Tersanesi'nin ardında yer almaktadır.

Sultan III.Ahmet (1703-1730) döneminde inşa edilen yapı, III.Selim (1789-1807) döneminde elden geçirilip, yeniden düzenlenmesi sonucu bugünkü görünümünü almıştır.

1981 yılında yapıda önemli ölçüde bir restorasyona başlanmış, bu sırada, saçaklı yan girişin sütunlu taşıyıcı elemanlarında kayma tesbit edilmiştir. Alınan önlemlerle sütun statik açıdan düzeltilmiştir. 1984-1985 yılları arasında dış cephelerde yeniden restorasyon çalışmasına başlanmış, bu restorasyon çevre düzenlemesiyle ele alınmıştır.

Eşya düzenlenmesi ise; 1985 yılında yapılmış, Kasrın Zemin Katı Müze olarak değerlendirilmiştir.

Bodrum katındaki restorasyon çalışmalarına 1985 yılında başlanarak aynı yıl tamamlanmıştır.

Mekân sergi alanı olarak projelendirildiğinden; bu amaca uygun bir biçimde, zemin ve tavan kaplamaları da değiştirilerek onarılmıştır. Bu mekândaki vitrin ve pano üretimi, 1987 yılı içinde tamamlanarak aynı yıl "Türk Çalgıları Sergisi" açılmıştır. Kalıcı nitelikteki bu sergi için, başta İstanbul Büyük Şehir Belediyesi olmak üzere, şahıslardan hibe yolu ile, sergilenecek enstrümanlar alınmış, böylece

gelecekte Türk Çalgıları Müzesi'nin kurulması için ilk girişimler yapılmıştır.

Aynalıkavak Kasrı 1984'de bahçelerinde alt bahçeden başlayan bahçe düzenleme çalışmaları sırasında; Kasr'ın deniz yönünde yer alan havuz da ele alınmıştır.

Çalışmalar üst bahçede devam etmektedir. Bahçe düzenlemesi içinde yer alan kaskatlı bahçenin restorasyonu da bu kapsam içindedir. Bahçenin aynı bölümünde yer alan ziyaretçi WC'sinin yapımına ise, daha önce ihaleyi müteahhitin işi bırakması nedeniyle ara verilmiş, bu çalışmaya halen saray personeli tarafından devam edilmektedir.

Aynalıkavak Kasrı'nın Hasköy ve Okmeydanı Kapıları 1987 yılı içinde restore edilmiştir. Hasköy Kapısı yanında yer alan gümrük binası ise personel kullanımına yönelik olarak düzenlenmektedir.

1985'de Kasr'ın açılışıyla başlayan ve şimdiye kadar İstanbul Festivali çerçevesinde düzenlenen Konserler için kullanılan Aynalıkavak Bahçesinde kalıcı bir konser yeri projelendirilmiştir.

YALOVA ATATÜRK KÖŞKÜ

Yalova çevresi ve Termal Kaplıcaları, tarih boyunca gözde bir tedavi merkezi olmuştur. Bu özelliği ve yeşil çevresi ile Atatürk'ün de beğenisini kazanan Termal'de yaptırılan köşk, bir "Atatürk Evi" niteliğindedir. Atatürk Köşkü'nün ek yapısı Genel Sekreterlik Binası'dır. 19. yüzyıla ait Yaverlik Köşkü de bu kompleksin bir diğer yapısıdır.

Adı geçen yapıların yerleştiği alanın bütünleştirilmesi, emniyetin sağlanması tarihi açıdan önemlidir.

Atatürk Köşkü'nün inşasına, büyük önderin emriyle 1929'da başlanmış ve kısa bir sürede tamamlanmıştır.

Köşk, 1981 ve 1983 yılları arasında önemli bir restorasyon geçirmiştir. Restorasyon çalışmaları sırasında dış cephelerin onarımı, döşemelerin yenilenmesi ve çatı onarımı ile ön bahçe düzenlemesi yapılmıştır.

Restorasyonun tamamlanmasından sonra Köşk'de, mekânlar düzenlenerek 1984 yılında ziyarete açılmıştır. Yapı, bir müze niteliği kazanmıştır. 1987 yılında cephe yeniden elden geçirilmiştir.

YAVERLİK KÖŞKÜ

Atatürk Köşkü'nün kuzeybatısında kalan Yaverlik Köşkü'nün yapım tarihinin 19. yüzyıl ikinci yarısına dayandığı üslûbundan anlaşılmaktadır. 1980 yılında yapının iç ve dış onarımları, banyo teşkilâtı yapılmıştır. 1987'de cephe yeniden elden geçirilmiştir. Bugün, TBMM, Yalova Sağlığı Koruma ve Dinlenme Merkezi olarak kullanılmaktadır.

GENEL SEKRETERLİK BİNASI

Atatürk Köşkü'nün güneybatısındaki Genel Sekreterlik Binası Cumhuriyet dönemi yapısıdır. 1980'de, saptanan amaca uygun olarak; çatı, cephe, bina iç onarım ve düzenlemeleri yapılmış, 1981 yılında yeni düzenlemesiyle hizmete girerek TBMM Yalova Sağlığı Koruma ve Dinlenme Merkezi olarak kullanılmaktadır.

KÜÇÜKSU KASRI

Kasır; 17. yüzyıldan başlayarak Bağçe-i Göksu adı ile anılan Hasbahçenin deniz kıyısında inşa edilmiştir. Yapı, I. Mahmut'un (1730-1754) ahşap sarayının yerine yaptırılmıştır.

Sultan Abdülmecid (1839-1861) dönemi yapısı olan Küçüksu Kasrı, dinlenme ve av kasrı niteliğindedir.

Yapı, Cumhuriyet döneminde bir süre devlet konukevi olarak kullanılmıştır.

1978 ve 1979 yıllarında; iç konstrüksiyon ve tavan tezyinatını da içeren önemli ölçüdeki restorasyon tamamlanmış ve bahçe düzenlemesi yapılmıştır.

Kasır, 1983 yılında müze olarak ziyarete açılmıştır.

Yapı, çevre koşullarından etkilenmekte, özellikle deniz ve karayolu trafiğinden kaynaklanan titreşimleri önemli ölçüde almaktadır.

Bu nedenle;

Kasır'ın oturduğu zemin ve bahçede; 1983 yılında zemini kuvvetlendirmek için DSİ tarafından beton enjeksiyon çalışmaları, vibrasyonu tesbit ve önleme çalışmalarına başlanmıştır.

1987'de ihale ile rıhtım tahkimatı konusuna girilmiş, ancak zeminde çatlakların oluştuğu görülerek tahkimat durdurulmuştur.

Çatlamların ölçümünü tesbit etmek ve netice alabilmek için yaklaşık 6 aydır saatlerle ölçüm sürdürülmektedir. DSI Yeraltı Suları Daire Başkanlığı ve Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof.Ergun TOĞROL, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Prof.Müfit YORULMAZ tarafından değerlendirilmeler yapılmaktadır.

Ayrıca, yapının çevre güvenliğinin sağlanması da dikkate alınarak, orijinal sınırlara ulaştırılması konusu projelendirilmiştir.

Bu konuya bağlı olarak; Maliye ve Gümrük Bakanlığı ile 1987 tarihinde yazışmaya başlanmıştır (TBMM Başkanlığı yazısı)

İleriye dönük çalışma programı içine, bahçede kafeterya oluşturması ve düzenlemesi de alınmıştır.

MASLAK KASRI (Genel)

Maslak'tan Ayazağa Köyü'ne giden yolun solundaki Haznedar Çiftliği içinde yer alan yapılar topluluğudur.

Bu yapılar, 19.yy. başından itibaren sultanların av ve dinlenme amacını karşılamak üzere kullanılmıştır.

Uzun zaman gözden uzak kalan bu yerde, Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) yapılaşmalar saptanabilmekte, bugün Kasr-ı Hümayûn (Büyük Av Köşkü) Mabeyn-i Hümayûn (Küçük Av Köşkü), Limonluk (Sera) ve Paşalar Dairesi (Müştemilât Binası) ile Çadır Köşkü (Kebap Köşkü) olarak tanımlanan yapıların bu dönemde inşa edildikleri belirginleşmektedir.

Sultan II.Abdülhamit (1876-1909) ile sultan V.Mehmet(Reşat) (1909-1918) tarafındanda kullanılan bu yapılar topluluğunda, II.Abdülhamit tahta çağrılmıştır. 1930 yılından itibaren Maslak Askeri Hastahane'sine ait olan bu yapılar, 1981 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın emriyle, I.Ordu Komutanlığından teslim alınmıştır.

1982 yılında devlet konukevi olarak kullanılmak üzere, Milli Saraylar tarafından restorasyona başlanmıştır.

Restorasyon çalışmaları 1985 yılına kadar sürmüş 1986'da arşivlerden bulunan özgün projeye uygun olarak çevre düzenlenmesi yapılmıştır.

Aynı yıl, adı geçen tüm yapılar, kendilerine verilen işlevler doğrultusunda düzenlenerek kültür ve sanat ortamına kazandırılmışlardır.

Bu çalışmaların ardından, kasırların çevre değerlendirmesi için, çevre kuşatma projesi tamamlanmış, uygulama aşamasına girilmiştir.

Bu uygulama çerçevesinde, 1987'de Büyükdere Caddesi boyuca beton duvar-demir korkuluk yapımına başlanmıştır. Projenin yakın bir gelecekte uygulanmaya girmesi, tarihi çevre bilincinin köklü bir biçimde, çağdaş yöntemlerle yaratılmasını ve yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayacaktır.

Ayrıca ziyaretçiler için hazırlanan otopark projesinin de ivedilikle uygulamaya girmesi gereklidir.

KASR-I HÜMAYÜN

Yapılar grubunun en önemlisidir. Bahçenin batısında yer alır. Velihaht (II.) Abdülhamid'in günlük yaşamını sürdürdüğü mekânların tesbit edildiği (Yatak, Yemek, Çalışma Odaları, ve tahta davet edildiği gibi) yapıdır.

(1982-1985) yılları arasında yapılan restorasyondan sonra, tefriş ve düzenlenmesi yapılmış, zemin kat; Gösteri (slayt) ve Sergi Salonu Kasır Amiri Mekânları, Kasrın özgün durumu ile ilgili proje, fotoğraf sergisi olarak değerlendirilmiştir.

I.kat ise müze işlevine uygun olarak tefriş edilmiştir. Yapı, 1986 yılında ziyarete açılmıştır.

MABEYN-İ HÜMAYÜN

Kasr-ı Hümayûn'un doğusunda yer alır. Limonlukla bağlantılı, resmi görüşmelerin yapıldığı bir çeşit selâmlık durumundadır.

Yapı, 1982-1986 yılları arasındaki program içinde restore edilmiştir. Kapalı kafeterya olarak hizmet vermesi plânlanmış, Limonluk restorasyonu ve düzenlenmesiyle birlikte 1986'da kullanıma açılmıştır.

PAŞALAR DAİRESİ

Kasr-ı Hümayûn'un batısında yer alır. Sultanın yakınında bulunan Paşaların kullanımında olduğu düşünülmektedir.

Bu yapı, yukarıda belirtilen program kapsamında restore edilmiştir. Mutfak, WC kazandırılmış, Hamam, özgün Türk hamamı olarak ziyarete açılmıştır. (1986)

ÇADIR KÖŞKÜ

Mabeyn-i Hümayûn'nun güneyinde ve hemen yanında yer alan av etlerinin pişirildiği küçük bir yapıdır.

Genel restorasyon programı içinde değerlendirilerek, restorasyonu 1985'de tamamlanmıştır.

1986'da I.kat satış bölümü (yayın) ve zemin kat, kafeterya teras mahalli olarak işlev kazanmıştır.

BAHÇELER - ÇEVRE EMNİYETİ - OTOPARK

Maslak Kasırları'nın bulunduğu alan, sayın Cumhurbaşkanımızın emirleri doğrultusunda Milli Saraylar Daire Başkanlığı kullanımına verilmiştir.

Maslak Kasrı Orman sahasının büyük bir bölümünün protokol ile korunması Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na, daha sonra orman sahasının diğer bölümünün bir protokolle Milli Saraylar Daire Başkanlığına verilmesi Milli Savunma Bakanlığınca ön görülmüş, ancak protokol gerçekleştirilememiştir.

Şu anda; I.Ordu İnşaat Emlak Daire Başkanlığınca tarihi orman alanının büyük bir bölümüne Gümüşsuyu Askeri Hastanesi yapılmak üzere gezi istenmektedir. Konunun Milli Savunma Bakanlığı düzeyinde halledilmesi gerekmekte olup bu arazinin protokolle değil, tapu tahsisinin Milli Saraylar Daire Başkanlığı adına gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, dönemin sayın TBMM Başkanı ve I.Ordu Komutanlığının görüşmeleri neticesinde Başkanlık Oluru alınarak inşaatı sürdürülen otopark sahasının durumu da Milli Savunma Bakanlığından tahsisinin Milli Saraylar Daire Başkanlığına verilmesi ve otopark ile giriş ve çıkış kapılarının Maslak Ordu Evi ile müşterek kullanımının gerçekleştirilmesi ve bir esasa bağlanması gerekmektedir.